

Review of Three Decades of Premarital Sex Research (with Islamic Thoughts)

Mohammad Zarei Toupkhaneh^{*1}

Javad Turkashvand²

1. PhD in General Psychology, Research Institute and University, Qom

(corresponding author) Email: mohammad1358z@gmail.com

2. Doctor of Psychology, Imam Khomeini Educational and Research Institute, Qom

Email: torkashj@gmail.com

Abstract

The present study seeks to review three decades of premarital relationship research focusing on Western sources. This research has studied about 200 internal and mostly external sources by content analysis method and 74 sources have been used in various screenings. Given the early formation of premarital relationships in the West, this study examines the stages of its evolution in the West. Has examined the formation factors and the consequences of these relationships. Self-control has introduced the effective factors, results and programs. The final finding indicates that premarital relationships in the West have gone through the stages of open relationships, safe relationships and self-indulgence, and today self-restraint in premarital relationships has been introduced as a healthy and 100% safe method. This method has many physical, psychological, family and socio-cultural benefits, and its programs are widely taught. The word "abstinence" in sexual matters in Latin sources is equivalent to "chastity" in religious sources, which is emphasized in the Qur'an and hadiths. Based on the findings of psychology in line with Islamic teachings, self-control and chastity education is recommended. Finally, in line with Islamic strategy, it is recommended to promote easy marriage and sexual restraint in regulating sexual behaviors.

Keywords: Premarital relationships, self-control, chastity.

---

*. Date of Reception: 2021/04/21 , Date of Acceptation: 2021/07/01

مرور سه دهه پژوهش‌های روابط پیش از ازدواج (همراه با تأملات اسلامی)

محمد زارعی توپخانه*

جواد ترکاشوند^۲

۱. دکتری روان‌شناسی عمومی، پژوهشگاه حوزه و دانشگاه، قم (نویسنده مسئول)

Email: mohammad1358z@gmail.com

۲. دکتری روان‌شناسی، مؤسسه آموزشی پژوهشی امام خمینی (ره)، قم

Email: torkashj@gmail.com

چکیده

پژوهش حاضر درصدد مرور سه دهه تحقیقات روابط پیش از ازدواج با تمرکز بر منابع غربی است. این پژوهش با روش تحلیل محتوا، حدود ۲۰۰ منبع (کمتر داخلی و بیشتر خارجی) را مورد مطالعه قرار داده است. در غربالگری‌های متعدد، از ۷۴ منبع مورد استفاده شده است. در این پژوهش مراحل، عوامل شکل‌گیری و پیامدهای روابط پیش از ازدواج در غرب، بررسی شده است. در پژوهش پیش رو نیز خویشتن‌داری، عوامل مؤثر، نتایج و برنامه‌های آن معرفی شده است. یافته‌های نهایی حکایت از آن دارد روابط پیش از ازدواج در غرب، مراحل روابط آزاد، روابط ایمن و خودمهارگری را طی کرده و امروزه خویشتن‌داری در روابط پیش از ازدواج، شیوه‌ای سالم و کاملاً مطمئن معرفی شده است. این شیوه، فواید جسمانی، روانی، خانوادگی و فرهنگی - اجتماعی فراوانی به دنبال داشته و برنامه‌های آن به صورت گسترده، در حال آموزش است. در منابع لاتین، واژه «Abstinence» در امور جنسی، معادل واژه «عفت» در منابع دینی بوده و مورد تأکید قرآن است. بر اساس یافته‌های روان‌شناسی همسو با آموزه‌های اسلامی، به آموزش خویشتن‌داری و عفاف توصیه شده که در نهایت، همسو با راهبرد اسلام به ترویج ازدواج آسان و خویشتن‌داری جنسی در تنظیم رفتارهای جنسی توصیه می‌شود.

کلیدواژه: روابط پیش از ازدواج، خویشتن‌داری، عفاف.

* تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۲/۰۱، تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۰۴/۱۰

مقدمه

رابطه پیش از ازدواج و علل و پیامدهای آن، مسئله درخور توجه سال‌های اخیر است. با وجود فرهنگ ناپذیری این پدیده و با توجه به نپذیرفتنی بودن دوستی با ناهم‌جنس در ایران با پیشینه ریشه‌دار فرهنگ دینی (گلزاری، ۱۳۸۴)، یافته‌ها حکایت از گسترش نامحسوس این روابط در قشر جوان و نوجوان دارد. در بررسی حدود ۸۰۰۰ دانش‌آموز شهرهای گوناگون و ۱۳۰۰ دختر ساکن در خوابگاه‌های دانشجویی شهر تهران، ۳۰ تا ۷۰ درصد از پاسخگویان ضمن اظهار به ارتباط صمیمی با ناهم‌جنس، با آن‌ها نیز قرار عاشقانه داشتند که البته برخی یافته‌های اخیر، آمارهای بالاتری نیز گزارش داده‌اند. پژوهش رجبلو و اصغری (۱۳۸۹) نشان می‌دهد ۷۲/۳ درصد از شرکت‌کنندگان، تجربه ارتباط با ناهم‌جنس را داشتند که ۲۶/۱ درصد از آن‌ها دارای تجربه دوستی هستند. زارعی، مرادیانی و گلزاری (۱۳۹۴) دریافتند ۵۵ درصد از شرکت‌کنندگان در پژوهش، رابطه دوستانه با ناهم‌جنس را تجربه کرده‌اند. منظور از رابطه با ناهم‌جنس، ارتباط خارج از نامزدی، عقد قانونی، شرعی، ارتباط در حد همکلاسی، همکاری و یا آشنایی معمولی در فامیل بوده و در واقع، آن رابطه‌ای مورد نظر است که عاطفی، صمیمانه و معمولاً، دور از چشم خانواده باشد که ارتباط غیرحضورى تا ارتباط جنسى را شامل مى‌شود (رفاهى، ۱۳۹۱). هرچند در فرهنگ غرب، روابط پیش از ازدواج بیشتر به روابط جنسی اطلاق می‌شود (رکتور^۱ و همکاران، ۲۰۰۵؛ وانگ^۲ و همکاران، ۲۰۰۹؛ رگنروس^۳ و یوکر^۴، ۲۰۱۱)، اما این روابط نیز با انگیزه‌هایی مانند تفریح و سرگرمی، همراهی و معاشرت بدون مسئولیت ازدواج، افزایش منزلت اجتماعی، جامعه‌پذیری، تجربه جنسی، صمیمیت، تعیین و انتخاب همسر صورت می‌پذیرد. (گلزاری، ۱۳۸۴)

روابط پیش از ازدواج در فرهنگ غرب، چندان پیشینه‌ای ندارد. در آغاز، این روابط امری زشت و مذموم تلقی می‌شد (کب^۵، ۲۰۰۱؛ هاردینگ^۶ و جانکس^۷، ۲۰۰۳)، اما با گذشت زمان، تا جایی تغییرات نگرشی و فرهنگی چشمگیری رخ داد که روابط پیش از ازدواج، مقبول و طبیعی، قلمداد گردید (الهگ^۸، ۲۰۰۹). امروزه در غرب، پژوهش‌های داخلی و خارجی فراوانی در مورد روابط پیش از ازدواج، مراحل و سیر تحول، عوامل و عوارض ناشی از آن و خودمهارگری جنسی انجام شده است (رکتور و همکاران، ۲۰۰۳؛ الف^۹، ب؛ هلر و همکاران، ۲۰۰۴؛ رکتور و

1. Rector.
2. Wang.
3. Regnerus.
4. Uecker.
5. Cobb.
6. Harding.
7. Jencks.
8. Elhage.

همکاران، ۲۰۰۵؛ وانگ و همکاران، ۲۰۰۹؛ رگنروس و یوکر، ۲۰۱۱؛ میدلتون^۱ و همکاران، ۲۰۱۳؛ بس^۲ و باسل^۳، باسل^۳، ۲۰۱۳؛ گلزاری، ۱۳۸۴؛ یعقوب رجب‌لو و اصغری، ۱۳۸۹؛ زارعی، ۱۳۹۰؛ آزاد ارمکی و همکاران، ۱۳۹۰؛ موسوی، ۱۳۹۱؛ خوانی و فتحی، ۱۳۹۱؛ حامدی و همکاران، ۱۳۹۱؛ زارعی و همکاران، ۱۳۹۴)؛ بنابراین، طبقه‌بندی موضوع، با توجه به اهمیت آن ضرورت دارد؛ زیرا بررسی پژوهش‌ها و یافته‌ها به‌ویژه در غرب - به‌عنوان پیشگامان روابط پیش از ازدواج - توانایی یاری برنامه‌ریزان، نهادهای فرهنگی، اجتماعی و خانواده و جوانان را دارد تا به‌درستی با این پدیده نوظهور، رویارو شوند؛ ازاین‌رو، پژوهش حاضر درصدد مرور پژوهش‌های روابط پیش از ازدواج با تمرکز بر منابع غربی است و تلاش می‌کند به هفت پرسش پاسخ دهد که عبارت‌اند از: مراحل تحول روابط پیش از ازدواج در غرب چگونه است؟ عوامل شکل‌گیری روابط پیش از ازدواج چیست؟ پیامدهای روابط پیش از ازدواج کدام است؟ چه عواملی بر خویشتن‌داری جنسی مؤثر است؟ نتایج و پیامدهای خویشتن‌داری جنسی چیست؟ برنامه‌های خویشتن‌داری کدام است؟ دیدگاه اسلام درباره مسائل جنسی چیست؟

روش

در این پژوهش از روش تحلیل محتوا استفاده شده است. تحلیل محتوا به اعتقاد بیشتر صاحب‌نظران، نوعی از روش پژوهش است که برای بیان مفاهیم یا واژه‌های معین در یک متن و یا مجموعه‌ای از متون استفاده می‌شود و متن می‌تواند شامل کتاب، فصل یا فصل‌هایی از یک کتاب، نوشته، مقاله یا اسناد تاریخی باشد. پژوهشگر با استفاده از تحلیل محتوا، وجود مفهوم و ارتباط بین واژه‌ها و یا مفاهیم را تحلیل کرده و درباره پیام‌های موجود در متن، نویسنده آن، مخاطب و حتی فرهنگ و دوره زمانی اثر، نتیجه‌گیری می‌کند (ضیغمی و همکاران، ۱۳۸۷)؛ به‌عبارت‌دیگر، تحلیل محتوا روشی است که برای بررسی و تبیین کلمات، مفاهیم، واژه‌ها، مضامین، عبارات و جملات خاصی از درون یک متن یا مجموعه‌ای متون مورد استفاده قرار می‌گیرد (برگر^۴، ۱۹۸۲). اولین مرحله تحلیل محتوای کیفی، واحد تحلیل است (ریدر^۵، ۲۰۰۷). در این پژوهش، حدود ۲۰۰ منبع (کمتر داخلی و بیشتر خارجی) مطالعه و در غربالگری‌های متعدد ۷۴ منبع نیز استفاده شده که پس از تحلیل منابع، نتایج استخراج گردیده است.

مراحل تحول روابط پیش از ازدواج در غرب

پژوهش‌ها نشان می‌دهد در غرب، چهار مرحله برای روابط پیش از ازدواج وجود دارد که اولین از آن‌ها، مرحله

1. Middleton.
2. Bc.
3. Basel.
4. Berger, A. A.
5. Rader, S.

پایبندی به حدود و مرزهای اخلاقی - مذهبی است. پیش از دهه اول قرن بیستم، روابط با ناهم‌جنس در چارچوب ازدواج شکل می‌گرفت. دختر و پسر برای ازدواج، همدیگر را دیده و چند جلسه باهم صحبت می‌کردند و والدین در ازدواج آن‌ها نقشی پررنگ داشتند (کب، ۲۰۰۱). روابط بر اساس فرهنگ و سنت شکل می‌گرفت و اولین ارتباط در چارچوب ازدواج صورت می‌پذیرفت (رگنروس و یوکر، ۲۰۱۱). هاردینگ و جانکس (۲۰۰۳) در این باره معتقدند در سال ۱۹۶۹ بیش از ۷۵ درصد آمریکاییان به زشتی و مذموم بودن رابطه پیش از ازدواج، معتقد بودند.

از سال ۱۹۷۰، مرحله دوم روابط پیش از ازدواج در غرب شکل گرفت و نگرش آن‌ها تغییر فاحشی کرد (هاردینگ و جانکس، ۲۰۰۳). نگرش سهل‌گیرانه نسبت به روابط پیش از ازدواج تا جایی قوت گرفت و الگوهای ارتباطی تغییر یافت (الیاس^۱ و همکاران، ۲۰۱۳) که در دهه ۱۹۸۰ تنها ۳۳ درصد از مردم آمریکا معتقد به زشتی و مذموم بودن رابطه جنسی پیش از ازدواج بودند. با گذشت زمان، روابط پیش از ازدواج در فرهنگ غرب نه تنها بد ارزیابی نشد که قابل قبول و طبیعی نیز قلمداد گردید (الهگ، ۲۰۰۹). بسیاری از روابط جنسی پیش از ازدواج ابتدا با انگیزه دوستی شروع و رفته‌رفته به روابط جنسی کشیده شد. رگنروس و یوکر (۲۰۱۱) و وانگ و هسو^۲ دریافتند رخداد این‌گونه روابط، تصادفی نیست، بلکه معمولاً با دوستان ناهم‌جنسی اتفاق می‌افتد که دوستی را بر آرامش و صمیمیت و آشنایی بنا گذاشته بودند. یافته‌های (مؤسسه رشد جوان^۳، ۲۰۱۰) نشان داد در روابط عاشقانه پیش از ازدواج، سرمایه‌گذاری عاطفی اتفاق می‌افتد و کشیده شدن به روابط جنسی به ویژه برای دختران، می‌تواند راهی برای جستجوی عشق باشد و این امر می‌تواند به یک چرخه معیوب و آسیب‌زا تبدیل شده و آسیب‌های گوناگون در پی داشته باشد. نتایج آزادی جنسی و روابط آزاد پیش از ازدواج، منجر به آسیب‌های جسمی، روانی، خانوادگی و اجتماعی شد. (رکتور و همکاران، ۲۰۰۳ الف، ب؛ هلر و همکاران، ۲۰۰۴؛ رکتور و همکاران، ۲۰۰۵؛ وانگ و همکاران، ۲۰۰۹؛ رگنروس و یوکر، ۲۰۱۱؛ میدلتون و همکاران، ۲۰۱۳؛ بس و باسل)

با مشاهده عوارض گوناگون این روابط در غرب، مرحله سوم سیر روابط پیش از ازدواج در غرب شکل گرفت و برنامه آموزش روابط ایمن پیش از ازدواج وارد دستور کار شد که در پی آن، آموزش روابط جنسی سالم بیش از سه دهه در ایالات متحده به کار گرفته شد و در بیشتر مدارس سراسر کشور آموزش داده شد؛ اما با این وجود، تعدادی از بیماری‌های مقاربتی به‌طور چشمگیری افزایش یافت (الهگ، ۲۰۰۹). اگرچه آموزش شیوه‌های ارتباط جنسی ایمن تا حدی برای مراقبت‌های بهداشتی مفید بود، اما نتوانست عوارض روان‌شناختی، خانوادگی و اجتماعی روابط پیش از ازدواج را از بین ببرد. (اپونته^۴ و همکاران، ۲۰۱۲)

1. Elias.
2. Hsu.
3. The Institute for Youth Development.
4. Aponte.

در مرحله چهارم، برنامه جدیدی تحت عنوان خویشتن‌داری جنسی تا زمان ازدواج (AUM)^۱ مطرح شد. خویشتن‌داری جنسی تنها روش پیشگیری ۱۰۰ درصد بی‌خطر و مطمئن معرفی شد (اپونته و همکاران، ۲۰۱۲). نتایج آموزش‌های پنج‌ساله بازداری جنسی و ارائه مهارت‌های لازم در مدارس لوئیزیانای مرکزی، نشان می‌دهد تنها راه مطمئن جلوگیری از آسیب‌های روابط پیش از ازدواج و از جمله بارداری، خویشتن‌داری جنسی است (یو^۲ و همکاران، ۲۰۰۴). با ارائه این برنامه، خانواده‌های ایالات متحده استقبال گسترده‌ای از آموزش خویشتن‌داری جنسی پیش از ازدواج، داشتند. بیش از ۹۰ درصد والدین، خواهان آموزش نوجوانان برای امتناع از روابط جنسی، دست‌کم تا پایان دبیرستان هستند. حدود ۸۴ درصد والدین خواهان آموزش جدی نوجوانان در خودداری از روابط جنسی تا زمان ازدواج هستند. بیش از ۹۰ درصد نوجوانان نیز خواهان شرکت در دوره‌های آموزشی خویشتن‌داری جنسی دست‌کم تا پایان دبیرستان هستند (رکتور و همکاران، ۲۰۰۵). بنابراین، برنامه خویشتن‌داری جنسی تا پیش از ازدواج (AUM) در مدارس مختلف ایالات متحده، به‌ویژه ایالت کارولینای شمالی به اجرا در آمد (الهگ، ۲۰۰۹). این برنامه معتقد است نوجوانان در دنیای سراسر فرهنگ جنسی، نیاز به برنامه خویشتن‌داری جنسی دارند. این برنامه قطع کامل روابط را پیشنهاد می‌کند و شعارهای «سکس یک هدف دارد و بهترین راه ارضای آن ازدواج است» و «نوجوانان توانایی به تعویق انداختن فعالیت‌های جنسی را دارند» و «آن‌ها ارزشمند می‌شوند؛ اگر صبر کنند» را ترویج می‌کند (الهگ، ۲۰۰۹). نتایج این برنامه نشان داد فعالیت جنسی دانش آموزان دبیرستانی در سراسر کشور، از ۵۴/۱ درصد در سال ۱۹۹۱ به ۴۷/۸ درصد در سال ۲۰۰۷ کاهش یافته است.

هم‌چنین، ۲۰ درصد فعالیت جنسی دانش آموزان دبیرستانی که شرکای جنسی متعددی دارند، کاهش یافته است (الهگ، ۲۰۰۹). نتایج ۱۶ پژوهش از ۲۱ پژوهش انجام شده بر کارآمدی آموزش خویشتن‌داری جنسی تا پیش از ازدواج، نشان می‌دهد آثار مثبت و قابل‌توجه مانند تأخیر در شروع روابط جنسی و کاهش میزان فعالیت جنسی زودرس به دنبال دارد. هم‌چنین مطالعه انجام شده توسط مجله آمریکایی رفتار سلامت، نشان می‌دهد ۵۰ درصد از فعالیت جنسی نوجوانانی که در برنامه‌های آموزشی خویشتن‌داری جنسی تا زمان ازدواج شرکت کرده‌اند، کم شده است. گزارش نشریافته انجمن ملی آموزش خویشتن‌داری جنسی در آوریل ۲۰۰۹ نشان می‌دهد از مجموع ۴۰ مطالعه بررسی برنامه‌های آموزشی کنترل محور، ۱۴ مطالعه، کاهش در رابطه جنسی نوجوان و ۲۶ مطالعه، تغییرات مثبت در نگرش به تعویق انداختن فعالیت جنسی را نشان می‌دهد که این امر پیش‌بینی‌کننده تغییر رفتار خواهد بود. از سوی دیگر، نتیجه پژوهش به‌عمل‌آمده توسط آموزش و پرورش نشان می‌دهد فعالیت جنسی دانش آموزان دبیرستانی در سراسر کشور از ۵۴/۱ درصد در سال ۱۹۹۱ به ۴۷/۸ درصد در سال ۲۰۰۷ کاهش یافته و این کاهش فعالیت جنسی نوجوانان، به‌شدت با کاهش قابل‌توجه میزان بارداری نوجوانان و نرخ سقط‌جنین، همراه است

1. Abstinence-until-marriage.

2. Yoo.

(الهگ، ۲۰۰۹) و دیگر فواید جسمی و روانی و خانوادگی و اجتماعی این خودمهارگری جنسی مورد تأیید پژوهش‌های فراوانی قرار گرفت. (رکتور و همکاران، ۲۰۰۵؛ الهگ، ۲۰۰۹؛ سایبا^۱ و ریس^۲، ۲۰۰۹ و ۲۰۱۱؛ الهگ، ۲۰۰۹)

امروزه در مجامع غربی و نهادهای بین‌المللی، اغلب برنامه‌های آموزش جنسی به دودسته تقسیم می‌شوند: برنامه‌های خویش‌داری جنسی تا زمان ازدواج^۳ و برنامه‌های آموزش جامع جنسی^۴ که افزون بر آموزش خویش‌داری، روابط جنسی ایمن نیز آموزش داده می‌شود. اشکالی که طرفداران برنامه خویش‌داری مطرح می‌کنند این است که برنامه جامع جنسی با آموزش پیشگیری از روابط جنسی عملاً منجر به رفتارهای جنسی در بین جوانان و نوجوانان می‌شود و از طرفی، در این برنامه‌ها نوجوانان تصور می‌کنند استفاده از وسایل پیشگیری، آن‌ها از خطر مصون می‌دارد، اما باید گفت تصور آن‌ها برخلاف واقعیت‌های پزشکی است. افزون بر این که آسیب‌های روانی، خانوادگی، اجتماعی و معنوی، روابط آزاد را کاهش نمی‌دهد (زارعی و چراغیان، ۱۳۹۸). با این وجود، وجه مشترک هر دو برنامه، بر مزیت خویش‌داری جنسی در بین نوجوان و جوانان تأکید دارد.

عوامل شکل‌گیری روابط پیش از ازدواج

یافته‌های پژوهشی برای معاشرت‌های پیش از ازدواج، عوامل فردی، خانوادگی و اجتماعی مختلفی ذکر کرده‌اند عبارت‌اند از:

عوامل فردی: مطالعه بر ۶۹۰۲ نوجوان آمریکای مرکزی از سال ۲۰۰۴ تا ۲۰۰۸ نشان داد صلاحیت‌های شخصی، نقشی مهم در نوع رفتارهای جنسی نوجوانان دارد (گوتیرز^۵ و همکاران، ۲۰۱۰). برخی عوامل فردی عبارت‌اند از: ویژگی‌های شخصیتی ناکارآمد و ضعف کارآمدی (وانگ^۶ و همکاران، ۲۰۰۹؛ رایت و همکاران، ۲۰۱۳)؛ آسیب‌های شخصیتی (رکتور و همکاران، ۲۰۰۵؛ میدلتون و همکاران، ۲۰۱۳؛ وانگ و همکاران، ۲۰۰۹؛ هلر و همکاران، ۲۰۰۴)؛ ضعف اراده و تصمیم‌گیری (وانگ و همکاران، ۲۰۰۹)؛ هوش هیجانی پایین (خوانساری و سلیمانی، ۱۳۹۰)؛ آسیب‌های روانی (رایت^۷ و همکاران، ۲۰۱۳)، اختلالات جنسی (ساهی و

1. Sabia.
2. Rees.
3. Abstinence-until-marriage.
4. Comprehensive sex education programs.
5. Gutierrez.
6. Wang.
7. Wright.

همکاران، ۲۰۱۳)، رفتارهای پرخطر مانند مصرف مشروبات الکلی و سیگار (چیاو و همکاران، ۲۰۱۲؛ رایت و همکاران، ۲۰۱۳؛ اولادپو^۱ و فایمی^۲، ۲۰۱۱؛ بس و باسل، ۲۰۱۳) ناآگاهی از آسیب‌های جنسی. (بدی^۳ و همکاران، ۲۰۰۸؛ سوث و همکاران، ۲۰۱۲؛ ساهی و همکاران، ۲۰۱۳)

عوامل خانوادگی: گوتیرز و همکاران (۲۰۱۰) و اولادپو و فایمی (۲۰۱۱) دریافتند عوامل خانوادگی در نوع رفتارهای جنسی نوجوانان تأثیرگذار است که برخی از این عوامل عبارت‌اند از: آسیب‌های خانوادگی (بوگارت و همکاران، ۲۰۰۷)، ارتباطات غیردوستانه والدین با نوجوانان و جوانان (بدی و همکاران، ۲۰۰۸؛ ساهی و همکاران، ۲۰۱۳)؛ ارتباط عاطفی ضعیف مادر - دختر (کریچتون^۴ و همکاران، ۲۰۱۲)، نگرش سهل‌انگارانه والدین به روابط پیش از ازدواج و طلاق. (سنینگام^۵ و ترنتون، ۲۰۰۶)

عوامل فرهنگی - اجتماعی: این عوامل نیز نقشی مهم در شکل‌گیری معاشرت‌های پیش از ازدواج داشته و بر رفتارهای جنسی جوانان و نوجوانان تأثیرگذارند که برخی از آن‌ها عبارت‌اند از: باور و پایبندی ضعیف به مذهب و ارزش‌ها (بوگارت^۶ و همکاران، ۲۰۰۷؛ کافی^۷ و کاواهارا^۸، ۲۰۰۸؛ کاجیمو^۹ و همکاران، ۲۰۱۱)؛ نگرش‌های لیبرالیسمی و گرایش به فرهنگ غربی (اولادپو و فایمی، ۲۰۱۱؛ چیاو^{۱۰} و همکاران، ۲۰۱۲؛ رایت^{۱۱} و همکاران، ۲۰۱۳)؛ روابط عاطفی و عاشقانه با ناهم‌جنس به‌عنوان پیشایندهای قوی روابط جنسی (کبیرو^{۱۲} و ازه^{۱۳}، ۲۰۰۷؛ وانگ و هسو، ۲۰۰۶؛ اولادپو و فایمی، ۲۰۱۱)؛ پوشش نامناسب بانوان (مؤسسه رشد جوانان، ۲۰۱۰)؛ بیکاری (میر^{۱۴} و همکاران، ۲۰۱۳)، آموزش نامناسب (بدی و همکاران، ۲۰۰۸؛ سوث و همکاران، ۲۰۱۲؛ ساهی و

1. Oladepo.
2. Fayemi.
3. Beedy.
4. Crichton.
5. Cunningham.
6. Bogart.
7. Koffi.
8. Kawahara.
9. Kagimu.
10. Chiao.
11. Wright.
12. Kabiru.
13. Ezeh.
14. Mir.

همکاران، ۲۰۱۳)؛ گروه همسالان (گوتیرز و همکاران، ۲۰۱۰)؛ بزه‌دیدگی جنسی (ساهی و همکاران، ۲۰۱۳)؛ رسانه‌ها و نهادهای اجتماعی (اولادپو و فایمی، ۲۰۱۱؛ چاپین،^۱ ۲۰۰۰) اذعان دارند در رسانه‌ها روابط جنسی عاشقانه به صورت فرا ازدواج، بدون کنترل، لذت بخش، طبیعی و امری شخصی تبلیغ می‌شود که مخاطب را به سمت آن سوق می‌دهد. رگنروس و یوکر (۲۰۱۱) و ساهی و همکاران (۲۰۱۳) و میر و همکاران (۲۰۱۳) معتقدند دسترسی جوانان و نوجوانان به هرزه‌نگاری^۲، خواسته یا ناخواسته تأثیر فراوانی بر رفتارهای جنسی آن‌ها دارد. رجب‌لو و اصغری (۱۳۸۹) دریافتند رسانه‌ها به‌ویژه ماهواره و سینما، نقشی مهم در تعاملات جنسی و روابط با ناهم‌جنس دارند.

پیامدهای روابط پیش از ازدواج

پژوهش‌ها پیامدهای جسمانی، روان‌شناختی، خانوادگی و اجتماعی مختلفی برای معاشرت‌های پیش از ازدواج ذکر کرده‌اند.

جسمانی: بیمارهای مقاربتی، ایدز، بارداری ناخواسته، سقط‌جنین، مرگ‌ومیر مادران، استفاده از مشروبات الکلی از پیامدهای این ارتباط است (بس و باسل، ۲۰۱۳؛ الهگ، ۲۰۰۹؛ میدلتون و همکاران، ۲۰۱۳). خویشن‌داری جنسی تا زمان ازدواج، بهترین راه پیشگیری از آسیب‌های روابط جنسی (مثل ایدز) است. مطالعه انتشاریافته در مارس سال ۲۰۰۸ نشان می‌دهد از هر چهار زن جوان (۱۴ تا ۱۹ سال) در ایالات متحده، دست‌کم یک نفر به بیماری‌های مقاربتی شایع، مبتلا هستند (الهگ، ۲۰۰۹). سازمان ملی توسعه خانواده، اعلام کرده زنانی که از نظر جنسی بین سنین ۱۳ یا ۱۴ سال فعالیت جنسی داشته‌اند، نسبت به زنانی که تا ۲۰ سالگی منتظر مانده‌اند، بیش از سه بارداری ناخواسته داشته‌اند (الهگ، ۲۰۰۹). از اوایل ۱۹۹۰ استفاده از کاندوم، به میزان قابل توجه در نوجوانان افزایش یافته که با این وجود، تعدادی از بیماری‌های مقاربتی به‌طور چشمگیری افزایش یافته (الهگ، ۲۰۰۹) و همچنان عفونت‌های جنسی از جمله عوارض رابطه جنسی پیش از ازدواج است (میدلتون و همکاران، ۲۰۱۳)؛ زیرا بیماری‌های زخم تناسلی و ایدز از طریق مناطقی از پوست آلت تناسلی زن و مرد که تحت پوشش کاندوم نیست، سرایت می‌کند و استفاده دائمی از کاندوم فقط خطر ابتلا به تب‌خال تناسلی و سفلیس را کاهش می‌دهد. (الهگ، ۲۰۰۹)

روان‌شناختی: وارد شدن در روابط جنسی پیش از ازدواج، فرد را گرفتار عوارض روان‌شناختی گوناگونی می‌کند که برخی از آن‌ها عبارت‌اند از: احساس گناه (یوکر و رگنروس، ۲۰۱۱، ص ۱۳۷)؛ اضطراب (یوکر و

1. Chapin.

2. Pornography.

رگنروس، ۲۰۱۱، ص ۱۳۷؛ گلزاری، ۱۳۸۴، ص ۱۱۷؛ افسردگی (زلینک و کانتتر، ۱۹۸۰، ص ۲۳۳-۲۳۷؛ رکتور و همکاران، ۲۰۰۳؛ الهگ، ۲۰۰۹)؛ آسیب‌های شخصیتی (رکتور و همکاران، ۲۰۰۵؛ میدلتون و همکاران، ۲۰۱۳؛ وانگ و همکاران، ۲۰۰۹؛ هلر و همکاران، ۲۰۰۴)؛ ضعف تحصیلی (مؤسسه رشد جوان، ۲۰۱۰)؛ سوءظن و بی‌اعتمادی (زلینک و کانتتر، ۱۹۸۰، ص ۲۳۳-۲۳۷؛ آپوته و همکاران، ۲۰۱۲)؛ کاهش شادی و افزایش استرس فردی (کلسون، ۲۰۰۳)؛ هدر رفتن نیرو، وقت و نوآوری جوانان، کاهش حرمت خود، احساس کم‌ارزشی و حقیر شمردن خود (یوکر و رگنروس، ۲۰۱۱، ص ۱۳۷)؛ پشیمانی؛ نفرت از خود؛ نشخوار فکری؛ کاهش عزت و اعتماد به نفس؛ احساس استفاده شدن توسط دیگری؛ ناراحتی و نگرانی بیش از حد در مورد نقش جنسیتی و روابط آینده (یوکر و رگنروس، ۲۰۱۱، ص ۱۳۷)؛ احساس فریب، تزویر و خیانت. (اوود و همکاران، ۲۰۱۳)

پژوهش به عمل آمده توسط رکتور و همکاران (۲۰۰۳) در مؤسسه ملی بهداشت کودکان و توسعه انسانی با نمونه ۶۵۰۰ نفر از نوجوانان مدارس راهنمایی و دبیرستان سراسر ایالات متحده، نشان می‌دهد رابطه جنسی پیش از ازدواج، نقشی مهم در ایجاد افسردگی و اقدام به خودکشی در نوجوانان آمریکایی دارد. در این گزارش آمده بیش از ۲۵ درصد دختران نوجوان درگیر ارتباط با ناهم جنس، افسرده بودند و در مقابل، فقط ۷/۷ درصد از دختران نوجوان که درگیر این روابط نیستند، تجربه افسردگی داشتند. هم چنین، حدود ۸ درصد از پسران نوجوان درگیر ارتباط پیش از ازدواج، افسردگی را تجربه کرده‌اند و در مقابل، تنها ۳/۴ درصد از پسران نوجوانی که این روابط را نداشته‌اند، افسردگی را تجربه کرده‌اند؛ بنابراین، افسردگی در دختران درگیر روابط، بیش از سه برابر و در این گونه پسران، دو برابر معمول است. تقریباً سه چهارم از دختران نوجوان درگیر این روابط، آرزو می‌کردند تا زمان ازدواج منتظر مانده بودند و دوسوم آن‌ها از ورود به این روابط، ابراز تأسف داشتند. فعالیت جنسی به‌طور معمول منجر به آشفتگی عاطفی و اضطراب شده و این امر منجر به خود تحقیری، بی‌ارزش‌سازی و احساس حقارت می‌گردد که زمینه افسردگی را فراهم می‌آورد. ۶ درصد پسرانی که تجربه روابط پیش از ازدواج را داشتند، اقدام به خودکشی را گزارش کرده‌اند و در مقابل، تنها ۷ درصد آمار خودکشی در مورد دیگر نوجوان گزارش گردیده است. به‌طور کلی، پژوهشگران به این نتیجه رسیدند که فعالیت جنسی پیش از ازدواج، منجر به کاهش شادی و رضایت از زندگی می‌گردد و به‌صورت قابل توجه، سطوح پایین‌تر شادی و رضایت از زندگی و سطوح بالاتر افسردگی در میان نوجوانان درگیر رابطه پیش از ازدواج وجود دارد.

خانوادگی: روابط پیش از ازدواج با شیوه‌های گوناگون، پیوند زناشویی را متزلزل ساخته و احتمال فروپاشی خانواده را افزایش می‌دهد. بی‌میلی به ازدواج (مارتین و همکاران، ۲۰۰۱)، بی‌توجهی به ملاک‌های ازدواج و همسان همسری و درگیر شدن در روابط احساسی (باریکانی و همکاران، ۲۰۱۲؛ مؤسسه رشد جوان، ۲۰۱۰)، ایدئال‌گرایی در انتخاب همسر، فراهم شدن زمینه ناسازگاری (الهگ، ۲۰۰۹)، تعهد پایین، افزایش احتمال خیانت و روابط نامشروع (کندال، ۲۰۰۸؛ مؤسسه رشد جوان، ۲۰۱۰؛ آپوته و همکاران، ۲۰۱۲)، کاهش رضایت

زناشویی، سردمزاجی در روابط زناشویی (بسبی^۱ و همکاران، ۲۰۱۰)، به‌گونه‌ای که در برخی پژوهش‌ها میزان کیفیت رابطه جنسی چنین زوجینی ۱۵ درصد پایین‌تر بوده است (بسبی و همکاران، ۲۰۱۰)، کاهش رضایت از زندگی، شادی و روابط عاطفی ضعیف (رکتور و همکاران، ۲۰۰۳ الف؛ ۲۰۰۳ ب؛ کندال، ۲۰۰۸)، به‌گونه‌ای که در برخی پژوهش‌ها میزان ثبات دوستی ازدواج‌های مبتنی بر روابط پیش از ازدواج را ۲۲ درصد پایین‌تر و میزان رضایت آن‌ها از دوستی خود ۲۰٪ کمتر گزارش نموده است (بسبی و همکاران، ۲۰۱۰)؛ در برخی موارد نگرش بدبینانه به ارتباطات ناهم‌جنس، زندگی آینده و احساس خوشبختی کمتر (زلینک^۲ و کانتنر^۳، ۱۹۸۰) و نگرش مثبت به طلاق (مارتین^۴ و همکاران، ۲۰۰۱) درگیری‌های خانوادگی و هم‌چنین دخترانی پایداری ازدواج افراد ۳۰ ساله که فعالیت‌های جنسی پیش از ازدواج خود را در سنین ۱۳ یا ۱۴ سالگی شروع کرده‌اند، نسبت به آنهایی که این فعالیت‌ها را از ۲۰ سالگی شروع کرده‌اند، ۵۰ درصد کمتر بوده است. (الهگ، ۲۰۰۹)

فرهنگی - اجتماعی: ضعف روحیه مذهبی و کاهش اعمال عبادی (کلسون، ۲۰۰۳؛ یوکر و رگنروس، ۲۰۱۱، ص ۱۳۷)، خشونت جنسی - عاطفی (ویلیامز^۵ و همکاران، ۲۰۰۸؛ رگنروس و یوکر، ۲۰۱۱)، افزایش نرخ طلاق (وایت^۶، ۱۹۹۰؛ گلزر^۷، ۱۹۹۴؛ رکتور و همکاران، ۲۰۰۳ و ۲۰۰۵؛ کندال، ۲۰۰۸؛ مؤسسه رشد جوان، ۲۰۱۰؛ بسبی و همکاران، ۲۰۱۰؛ آپونته و همکاران، ۲۰۱۲؛ اوود و همکاران، ۲۰۱۳). رفتارهای ضداجتماعی مانند سوءمصرف مواد، فرار، افزایش جرم و جنایت، بی‌بندوباری جنسی (آپونته و همکاران، ۲۰۱۲). ایدز، بارداری ناخواسته، سقط جنین، قتل، استفاده از مشروبات الکلی (بس و باسل، ۲۰۱۳؛ الهگ، ۲۰۰۹؛ میدلتون و همکاران، ۲۰۱۳). بالا رفتن سن ازدواج و سردرگمی در تعاملات جنسی (مارتین و همکاران، ۲۰۰۱) افزایش مصرف‌گرایی به‌منظور بهبود پوشش و ایجاد کشش جنسی را برای این افراد به لحاظ فرهنگی - اجتماعی به دنبال دارد.

عوامل مؤثر بر خویشتن‌داری روابط پیش از ازدواج

پژوهش‌ها حکایت از آن دارد مجموعه‌ای از عوامل مانند دین و معنویت، خانواده، ویژگی‌های شخصیتی کارآمد، آموزش، سلامت فردی و اجتماع در ایجاد خویشتن‌داری جنسی در جوانان و نوجوانان مؤثر است.

1. Busby.
2. Zelnik.
3. Kantner.
4. Martin.
5. Williams.
6. White.
7. Glezer.

دین و معنویت: رگنروس و یوکر (۲۰۱۱) دریافتند پایین‌ترین میزان فعالیت جنسی در میان نوجوانانی است که درگیر فعالیت‌های مذهبی سازمان‌یافته هستند. به‌طورکلی تقویت ارزش‌ها و باورهای فردی و مسائلی اخلاقی و مذهبی در حفاظت از نوجوانان در برابر روابط پیش از ازدواج، بیشترین تأثیر را دارد (اپوته و همکاران، ۲۰۱۲؛ پرکیدز^۱ و همکاران، ۲۰۱۲). پژوهشی در کشور اوگاندا نشان می‌دهد مسلمانانی که پایبندی بیشتری به نماز دارند، کمتر درگیر روابط جنسی پیش از ازدواج می‌شوند (کایمو و همکاران، ۲۰۱۱). پژوهش‌های متعدد نشان داده پیروی از باورها و رفتارهای مذهبی، دلیل عمده خویش‌داری جنسی در نوجوانان بوده است. (لونسون و همکاران، ۲۰۰۴؛ اوت و همکاران، ۲۰۰۶؛ بیر^۲ و همکاران، ۲۰۰۹؛ بوهی^۳ و همکاران، ۲۰۱۱؛ وینتر و همکاران، ۲۰۱۳؛ مپوتو^۴ و همکاران، ۲۰۱۳؛ میدلتون و همکاران، ۲۰۱۳)

رگنروس و یوکر (۲۰۱۱) در تبیین تأثیر دین و مذهب در پیشگیری از ورود افراد به روابط جنسی پیش از ازدواج، معتقدند نوجوان پایبند به ارزش‌های اخلاقی، به‌گونه‌ای عقلانی بین قوانین اخلاقی و روابط با ناهم‌جنس رابطه برقرار می‌کنند. هم‌چنین بسیاری از پژوهشگران دریافتند پایبندی مذهبی، انگیزه و هدف را در نوجوانان تقویت می‌کند و آنان را در شرایط آسیب، موردحمایت قرار می‌دهد. مذهب، احساس اعتمادبه‌نفس را در نوجوانان تقویت می‌کند که این امر آنان را برای انجام امور، توانمند می‌سازد. (دریفوس^۵، ۱۹۹۰؛ هاولی^۶ و دحان^۷، ۱۹۹۶؛ هیگینز^۸، ۱۹۸۸؛ لوتر^۹ و زیگلر^{۱۰}، ۱۹۹۱)

خانواده سالم: ارتباط خوب و صمیمی والدین با نوجوانان (راتر^{۱۱}، ۱۹۹۹؛ سیلوا^{۱۲} و رز^{۱۳}، ۲۰۰۲؛ بس و باسل، ۲۰۱۳)؛ ارتباط صمیمی مادر - دختر (کریچتون^{۱۴} و همکاران، ۲۰۱۲)؛ حضور پدر در خانواده و نقش

1. Perkids.
2. Byers.
3. Blunt.
4. Mbotho.
5. Dryfoos.
6. Hawley.
7. DeHaan.
8. Higgins.
9. Luthar.
10. Zigler.
11. Rutter.
12. Silva.
13. Ross.
14. Crichton.

نظارتی - حمایتی وی (لانگ،^۱ پاپنفوهِس^۲ و والترز^۳، ۱۹۹۳؛ الن،^۴ دیلی،^۵ ۲۰۰۷)؛ زندگی با والدین و بستگان بستگان (گوتیرز و همکاران، ۲۰۱۰؛ سنگواوا^۶ و ادیبی^۷، ۲۰۱۳)؛ حمایت والدین (پرکیدز و همکاران، ۲۰۱۲؛ خواجه‌نوری، دلاور، ۱۳۹۱)؛ الگوی مناسب والدینی (اومن^۸ و همکاران، ۲۰۰۶؛ بیر و همکاران، ۲۰۰۹) و آموزش‌های خانواده سبب می‌گردد که نوجوانان کمتر به روابط جنسی پیش از ازدواج روی آورند. (بیر و همکاران، ۲۰۰۹)

ویژگی‌های شخصیتی کارآمد: یکی از عوامل مؤثر بر خویش‌داری جنسی پیش از ازدواج، آمادگی‌ها و صلاحیت‌های شخصی یا خودکارآمدی است (وانگ و هسو، ۲۰۰۶؛ وانگ و همکاران، ۲۰۰۹؛ چنگ^۹ و چوو^{۱۰}، ۲۰۰۹؛ گوتیرز و همکاران، ۲۰۱۰؛ میدلتون و همکاران، ۲۰۱۳؛ سنگواوا و ادیبی، ۲۰۱۳)؛ داشتن حرمت خود بالا (بدی و همکاران، ۲۰۰۸؛ ویلسون و همکاران، ۲۰۰۵)؛ نظم و ترتیب در زندگی (سنگواوا و ادیبی، ۲۰۱۳)؛ اراده، وفاداری (ویلسون و همکاران، ۲۰۰۵؛ اوت و همکاران، ۲۰۰۶)؛ نگرش مثبت به خویش‌داری جنسی و خودکارآمدی (اولادپو و فایمی، ۲۰۱۱). تحقیقات هاگنند (۲۰۰۶) نشان می‌دهد دخترانی که از روابط جنسی پیش از ازدواج دوری می‌جستند، این امر را بیانگر هویت در حال رشد خود به‌عنوان یک بزرگسال ارزیابی می‌کردند. آنان خود را افرادی وفادار، توانمند در برابر وسوسه‌ها و پرهیزگر از موقعیت‌های پرخطر توصیف می‌کردند و می‌خواستند مانند مادران و مادر بزرگانشان، زانی قوی باشند. بیکر و رگنروس (۲۰۱۱) دریافتند افرادی که وارد معاشرت پیش از ازدواج نمی‌شوند، در متغیرهای حل مسئله، خود شکوفایی، واقع‌گرایی، خوش‌بینی، عزت‌نفس، کنترل تکانه، انعطاف‌پذیری، خود ابرازی و هوش هیجانی نمره بالاتری را کسب کرده‌اند.

آموزش خویش‌داری: مهارت افزایی نوجوانان برای تغییر دیدگاه نسبت به مسائل جنسی (کوفی و کاواهارا^{۱۱}،

1. Lang.
2. Papenfuhs.
3. Walters.
4. Allen.
5. Daly.
6. Sangowawa.
7. Adebiji.
8. Oman.
9. Cheng.
10. Chou
11. Kawahara.

(۲۰۰۸)، آموزش و ترویج خویش‌داری جنسی (رکتور و همکاران، ۲۰۰۵؛ گوتیرز و همکاران، ۲۰۱۰؛ اولادپو و فایمی، ۲۰۱۱؛ گلیبو^۱ و همکاران، ۲۰۱۳؛ نجارکولایی^۲ و همکاران، ۲۰۱۳)، آموزش آمادگی‌های فردی، ارتباطی، دینی (اوت و همکاران، ۲۰۰۶) و پژوهش‌های گلیبو و همکاران (۲۰۱۳) نشان داد دانشجویانی که در روابط پیش از ازدواج وارد نشده‌اند نسبت به دیگران، اطلاعات بهتری در مورد عوارض روابط جنسی (مثل ابتلا به ایدز) داشتند.

سلامت فردی: برخی پژوهش‌ها نشان می‌دهد در نظر گرفتن پیامدهای ناشی از ارتباط آزاد پیش از ازدواج (بدی و همکاران، ۲۰۰۸)، ترس از آسیب (لونسون و همکاران، ۲۰۰۴؛ میدلتون و همکاران، ۲۰۱۳)، حفظ سلامت معنوی، روانی و جسمانی (مبوتو و همکاران، ۲۰۱۳) در دختران و پسران و ترس از بدن‌امی در دختران (کالچی^۳، ۲۰۰۷) در خویش‌داری جنسی آن‌ها مؤثر بوده است. اُت و همکاران (۲۰۰۶) با بررسی نوجوانانی که وارد روابط جنسی پیش از ازدواج نمی‌شوند دریافت این نوجوانان بازداری از این روابط را بخشی از فرایند رشد خود برای ایجاد آمادگی نسبت به روابط جنسی سالم (ازدواج) دانسته‌اند و معتقدند خویش‌داری می‌تواند سلامت فردی، خانوادگی و اجتماعی را در پی داشته باشد.

بهبود اجتماعی: نتایج پژوهش‌های انجام شده نشان می‌دهد ارتباط مثبت و معناداری بین روابط جنسی پیش از ازدواج و نگرش نوجوان به رفتارهای جنسی دوستان (بدی و همکاران، ۲۰۰۸؛ چپو و یی^۴، ۲۰۱۱؛ میدلتون و همکاران، ۲۰۱۳)، گروه همسالان (گوتیرز و همکاران، ۲۰۱۰)، نوع روابط دوستانه (ویلسون و همکاران، ۲۰۰۵)، نبودن وقت آزاد (میدلتون و همکاران، ۲۰۱۳)، نوع شغل، شیوه کسب درآمد، فعالیت‌های اوقات فراغت، اهل مطالعه بودن در خلال اوقات فراغت، درآمد هفتگی یا ماهانه (سنگواوا و ادیبی، ۲۰۱۳)، در خودداری از رفتار جنسی پیش از ازدواج تأثیر دارد.

نتایج خویش‌داری

خویش‌داری در روابط پیش از ازدواج، افزون بر کنترل و جلوگیری از عوارض جسمی روابط جنسی مانند بیماری‌های مقاربتی، بارداری و سقط‌جنین و عوارض روحی و اجتماعی آن مانند اضطراب، افسردگی و طلاق، از جنبه‌های مختلفی موجب رشد روانی، جسمی، اجتماعی و سلامت افراد می‌شود که در جنبه‌های ازدواج، سلامت روانی، تحصیل و اقتصاد قابل‌بررسی است. فواید جسمی و روانی و خانوادگی و اجتماعی خودمهارگری جنسی، مورد تأیید پژوهش‌های فراوانی قرار گرفت. (رکتور و همکاران، ۲۰۰۵؛ الهگ، ۲۰۰۹؛ ساییا و ریس، ۲۰۰۹ و ۲۰۱۱؛ الهگ، ۲۰۰۹). نتایج ۵ سال آموزش‌های خویش‌داری جنسی و ارائه مهارت‌های لازم در مدارس جنوب

1. Gelibo.
2. Najarkolaei.
3. Kaljee.
4. Yi.

لونی‌یانای مرکزی نشان می‌دهد خویشن‌داری جنسی، نتایج ارزشمندی برای نوجوانان داشته است. (یو، ۲۰۰۴)

پژوهش باسی و همکاران (۲۰۱۰) نشان داد همسرانی که رابطه جنسی را تا زمان ازدواج به تأخیر می‌اندازند، میزان کیفیت رابطه جنسی آن‌ها ۱۵ درصد بالاتر از همسرانی است که رابطه جنسی پیش از ازدواج داشته‌اند، میزان ثبات دوستی آن‌ها ۲۲ درصد و میزان رضایت آن‌ها از دوستی خود ۲۰ درصد بالاتر بوده است.

نتایج پژوهش خویشن‌داری در روابط جنسی پیش از ازدواج نشان داده خویشن‌داری جنسی موجب ارتقای دانش و درک صحیح و خود کارآمدی دختران نوجوان می‌گردد و کاهش آسیب را به دنبال دارد (نجرکولایی و همکاران، ۲۰۱۳). گلیو و همکاران (۲۰۱۳) و نجرکولایی و همکاران (۲۰۱۳) معتقدند خویشن‌داری جنسی تا زمان ازدواج بهترین راه پیشگیری از آسیب‌های روابط جنسی (مثل ایدز) است. بوگارت و همکاران (۲۰۰۷) با مطالعه طولی از سن ۱۳ تا ۲۹ سالگی بر ۱۹۱۷ نفر، نشان دادند نداشتن ارتباط جنسی پیش از ازدواج در ۲۹ سالگی برای زنان با میزان بالای سلامت روانی همراه است. داده‌های علوم اجتماعی نشان می‌دهد نوجوانانی که از روابط جنسی پیش از ازدواج اجتناب می‌کنند، در امور مختلف، عملکرد بهتری دارند؛ آن‌ها افسردگی، خودکشی، اختلالات جنسی، بچه‌داری خارج از ازدواج، فقر و فلاکت را کمتر تجربه می‌کند و شادکامی و رضایت بالاتری از زندگی دارند و در نهایت نوجوانانی که روابط پیش از ازدواج را تجربه نکرده‌اند؛ بیشتر احتمال تجربه ازدواج پایدارتر و طولانی‌تری را خواهند داشت. (رکتور و همکاران، ۲۰۰۵)

نتایج تحقیقات سابیا وریس (۲۰۰۹ و ۲۰۱۱) نشان داد پرهیز از روابط پیش از ازدواج، در موفقیت تحصیلی و فارغ‌التحصیل شدن دختران تأثیر قابل توجه دارد که البته این تأثیر برای پسران کمتر است. هم‌چنین، مطالعه طولی در ۱۷ ایالت ایالات متحده، توسط سازمان ملی بهداشت نوجوانان نشان می‌دهد نوجوانانی که از روابط پیش از ازدواج اجتناب کرده‌اند؛ به طور چشمگیر، موفقیت تحصیلی بالاتری را تجربه می‌کنند؛ به طور مثال ۶۰ درصد کمتر از مدرسه اخراج می‌شوند، ۵۰ درصد کمتر احتمال رها کردن دبیرستان را دارند و دو برابر بیشتر، احتمال فارغ‌التحصیلی از دانشگاه را دارند. (رکتور و همکاران، ۲۰۰۵)

با توجه به اینکه به طور متوسط، پیشرفت تحصیلی منجر به درآمد بالاتر در طول عمر می‌شود؛ از این رو، نوجوانانی که در این روابط وارد نمی‌شوند؛ نسبت به نوجوانانی که در ارتباطات جنسی درگیر می‌شوند، به طور متوسط درآمدی ۱۶ درصد بالاتر خواهند داشت، (رکتور و همکاران، ۲۰۰۵). هم‌چنین، ثبات مالی یکی از مزایای خویشن‌داری جنسی پیش از ازدواج است؛ زیرا نوجوانان تمرکز خود را روی تحصیل و شغل آینده خواهند گذاشت و زمان و پول خود را بیهوده هزینه نخواهند کرد. (مؤسسه رشد جوان، ۲۰۱۰)

برنامه‌های خویشن‌داری

کلسون^۱ (۲۰۰۳) نقش پایبندی مذهبی را در بازداری جنسی دارای اهمیت می‌داند و معتقد است نوجوانان باید بیاموزند که آن‌ها برگزیدگان خدا هستند و باید او را ستایش کنند و از نعمت‌هایش به‌درستی لذت ببرند. اگر جنبه‌های اخلاقی نادیده گرفته شود و رابطه جنسی فقط تفریح و سرگرمی باشد؛ نسلی بدون عزت نفس و بدون توجه به حدود و مرزها پرورش خواهد یافت و در آینده باید منتظر نارضایتی، افسردگی و حتی خودکشی بود. یافته‌های پرکیز و همکاران (۲۰۰۲) نشان می‌دهد کاهش رفتارهای پرخطر جنسی در نوجوانان، مبتنی است بر عوامل زیر است:

۱. تقویت پایبندی دینی نوجوانان به آموزه‌های دینی؛

۲. حمایت و نظارت والدین از نوجوانان؛

۳. برقراری ارتباط عاطفی مثبت با نوجوانان؛

۴. تجارب مثبت در مدرسه.

ویلسون و همکاران (۲۰۰۵) با بررسی ۲۱ برنامه اجرا شده برای خویشتن‌داری جنسی نشان داد برنامه‌های زیر تأثیرگذار بوده است:

۱. مهارت‌های رفتار جنسی مانند: مهارت هدف‌گذاری، مهارت تصمیم‌گیری، مهارت ابراز وجود؛

۲. آرمان‌ها و آرزوها. مانند: وفاداری و روابط دوستانه؛

۳. عوامل روانی مانند حرمت خود.

اولادپو و فایمی (۲۰۱۱) پیشنهاد می‌کنند والدین، رسانه‌ها، مدارس، نهادهای مذهبی و سازمان‌های دولتی و غیردولتی در ترویج خویشتن‌داری جنسی، همگرا عمل کنند. همچنین، مهارت ابراز وجود، حل مسئله، تصمیم‌گیری، ارتباط بین فردی، داشتن ارزش‌های مثبت، مقابله با فشار گروه همسالان، توانایی «نه گفتن به خواسته‌های ناروا» (استین برگ، ۱۹۹۳ به نقل از گلزاری، ۱۳۸۴؛ کب، ۲۰۰۱؛ ویلسون و همکاران، ۲۰۰۵) را بیشتر ترویج کنند.

اسلام و تنظیم رفتار جنسی

اسلام غریزه جنسی را نعمتی از جانب خداوند می‌داند. امام صادق(ع) در ضمن شرح خلقت حضرت آدم(ع) می‌فرماید: «وَأَلْقَى اللَّهُ عَلَيْهِ الشَّهْوَةَ؛ خداوند شهوت را در وجود او (آدم) انداخت» (نوری، ۱۴۰۸، ج ۱۴، ص ۳۱۳).

1. Colson.

اسلام به غریزه جنسی جهت‌دهی متناسب داده و رفتارهای جنسی را در چارچوب ازدواج، امری معقول و مطلوب معرفی می‌کند. قرآن کریم می‌فرماید: «زَيْنَ لِلنَّاسِ حُبُّ الشَّهَوَاتِ مِنَ النِّسَاءِ وَ التَّبَيِّنِ وَ الْقَنَاطِيرِ؛ محبت امور مادی، از زنان و فرزندان و اموال ... در نظر مردم جلوه داده شده است» (آل عمران: ۱۴). امام صادق (ع) در ذیل آیه مذکور می‌فرماید: «ما تَلَذُّ النَّاسُ فِي الدُّنْيَا وَ الْآخِرَةِ بِلَذَّةِ أَكْثَرِ لَهُمْ مِنْ لَذَّةِ النِّسَاءِ؛ در دنیا و آخرت برای مردان چیزی لذت‌بخش‌تر از زنان نیست» (کلینی، ۱۴۰۷، ج ۵، ص ۳۲۱). هم‌چنین می‌فرماید: «أَلَذُّ الْأَشْيَاءِ مُبَاصَعَةُ النِّسَاءِ؛ بهترین لذت، آمیزش جنسی با زنان است» (کلینی، ۱۴۰۷، ج ۵، ص ۳۲۱). دیدگاه اسلامی در موضوع رفتار و روابط جنسی با هیچ‌کدام از سرکوبگری جنسی و آزادی جنسی سازگار نیست. پیامبر اعظم (ص) به افرادی که خود را از لذت‌های حلال مانند خوردن و خوابیدن و رابطه جنسی بر حذر می‌داشتند، فرمود: «إِنَّ لِأَنْفُسِكُمْ عَلَيْكُمْ حَقًّا فَضُومُوا وَ أَطِزُوا وَ قُومُوا وَ نَامُوا فَإِنِّي أَقُومُ وَ أَنَامُ وَ أَصُومُ وَ أُفْطِرُ وَ أَكُلُ اللَّحْمَ وَ الدَّسَمَ فَمَنْ رَغِبَ عَنِّ شَيْءٍ فَلَيْسَ مِنِّي؛ همانا نفس شما بر شما حقی دارد؛ پس گاهی روزه بگیرید و زمانی افطار کنید و گاهی به نماز بایستید و اوقاتی را بخوابید. من چنین می‌کنم گاهی روزه می‌گیرم و زمانی نمی‌گیرم. گاهی عبادت می‌کنم و زمانی می‌خوابم. گوشت و چربی می‌خورم و نزد همسرانم می‌روم؛ پس هر کس از سنت من روی گرداند، از من نیست» (مجلسی، ۱۴۰۳، ج ۶۲، ص ۱۱۲). با این حال، قرآن کریم عفت‌ورزی و پاک‌دامنی تا زمان ازدواج را بهترین گزینه برای جوانان معرفی می‌کند: «فَلْيَسْتَعْفِفِ الَّذِينَ لَا يَجِدُونَ نِكَاحًا؛ و کسانی که امکانی برای ازدواج نمی‌یابند، باید عفت و پاک‌دامنی پیشه کنند» (نور: ۳۳). شهید مطهری (ره) در این رابطه می‌گوید همان‌طور که محدودیت و ممنوعیت، غریزه را سرکوب و تولید عقده می‌کند، رها کردن و تسلیم شدن و در معرض محرک‌ها و مهیج‌ها قرار گرفتن، آن را دیوانه می‌سازد. به عقیده ما برای آرامش غریزه دو چیز لازم است: یکی ارضای غریزه در حد حاجت طبیعی و مشروع و دیگری، جلوگیری از تهییج و تحریک آن. انسان از لحاظ حوائج طبیعی، مانند چاه نفت است که تراکم و تجمع گازهای داخلی آن، خطر انفجار را به وجود می‌آورد که در این صورت، باید گاز آن را خارج کرد و به آتش داد، ولی این آتش را هرگز با طعمه‌ی زیاد نمی‌توان سیر کرد، اما این‌که گفته می‌شود: «الإنسان حَرِيصٌ عَلَى مَا مَنَعَهُ» مطلبی درست، ولی نیازمند توضیح است. انسان به چیزی حرص می‌ورزد که هم از آن ممنوع شود و هم به‌سوی آن تحریک شود. به اصطلاح، تمنای چیزی را در وجود شخص بیدار کنند و آنگاه او را ممنوع سازند (مطهری، ۱۳۷۹، ج ۱۹، ص ۴۶۱-۴۶۰). بر این اساس، راهبرد اسلام در تنظیم رفتارهای جنسی شامل ازدواج آسان و خویش‌داری جنسی است (زارعی، ۱۳۹۰، ص ۹۴؛ عباسی، ۱۳۹۶، ص ۲۰). خویش‌داری جنسی با عنوان «عفت» از آن یاد می‌شود. راعب /صفهانی (۱۴۱۲ق) در المفردات فی غریب القرآن می‌نویسد: «عفت، حصول حالتی برای نفس است که مانع غلبه شهوت می‌شود». قرآن کریم عفت و رزی و پاک‌دامنی تا زمان ازدواج را بهترین گزینه برای جوانان معرفی می‌کند: «فَلْيَسْتَعْفِفِ الَّذِينَ لَا يَجِدُونَ نِكَاحًا؛ و کسانی که امکانی برای ازدواج نمی‌یابند، باید عفت و پاک‌دامنی پیشه کنند». (نور: ۳۳)

بحث و نتیجه‌گیری

یافته اول پژوهش حکایت از آن دارد که روابط پیش از ازدواج در غرب پس از طی مراحل روابط آزاد و روابط ایمن، خودمهارگری را سالم‌ترین شیوه ممکن معرفی نموده است. به نظر می‌رسد، خویش‌داری در روابط پیش از ازدواج در جوامع غربی به‌ویژه ایالات متحده، مورد استقبال قرار گرفته است؛ البته این در حالی است که پژوهش‌ها نشان می‌دهد متأسفانه این روابط در کشور ما روندی رو به رشد پیدا کرده است.

یافته اول همسو با آموزه‌های اسلامی است. قرآن کریم می‌فرماید: «وَلْيَسْتَعْفِفِ الَّذِينَ لَا يَجِدُونَ نِكَاحًا؛ و کسانی که امکانی برای ازدواج نمی‌یابند، باید عفت و پاک‌دامنی پیشه کنند» (نور: ۳۳). واژه لاتین رایج خویش‌داری در بسیاری از پژوهش‌های غربی، «Abstinence» است که در فرهنگ لغت به پرهیزگاری ترجمه شده (حق‌شناس و همکاران، ۱۳۸۵) و معادل پرهیزگاری جنسی در منابع دینی، «عفت» در مسائل جنسی است (راغب اصفهانی، ۱۴۱۲). بر اساس دیدگاه اسلامی، غریزه جنسی از بهترین نعمتی خدادادی است که تشکیل خانواده و تولید نسل را به ارمغان می‌آورد. دیدگاه اسلامی نه تنها در موضوع رفتار و روابط جنسی با سرکوبگری جنسی و آزادی جنسی سازگار نیست که راهبرد اسلام در تنظیم رفتارهای جنسی شامل ترویج ازدواج آسان و خویش‌داری جنسی است. (زارعی، ۱۳۹۰؛ عباسی، ۱۳۹۶)

شیوه خویش‌داری در غرب نکاتی دارد که آن را از دیدگاه اسلامی جدا می‌سازد و می‌بایست مورد بررسی و تحلیل قرار گیرد. ابتدا اینکه برنامه جامع جنسی اگرچه خویش‌داری جنسی را در بر گرفته و آن را تأیید می‌کند، اما با آموزش شیوه‌های پیشگیری از بارداری، خود مروج آزادی جنسی و ناهنجاری‌های جنسی است (زارعی و چراغیان، ۱۳۹۸). از سوی دیگر، برخی مدل‌های خویش‌داری جنسی، تا زمان ازدواج «عشق بدون سکس» را ترویج می‌کنند و فقط آمیزش جنسی را منع می‌کنند، غافل از اینکه نمی‌توان مقدمات ورود به ارتباط جنسی را آزاد گذاشت و انتظار عفت ورزی از جوانان داشت. افزون بر این پژوهش‌های متعدد، کارایی خویش‌داری جنسی محض تا زمان ازدواج را زیر سؤال می‌برد (عباسی، ۱۳۹۶). هم‌چنین نبودن راهبردهای مجاز در تنظیم رفتارها و مطالبات جنسی که شامل فقدان راهکارهای کارآمد خویش‌داری و تأمین مجاز نیاز جنسی و ازدواج، از نقص‌های مدل‌های مذکور است؛ درحالی‌که این موارد در دیدگاه اسلامی رعایت شده است.

نتایج دیگر این پژوهش نشان می‌دهد عوامل فردی، خانوادگی و فرهنگی - اجتماعی در شکل‌گیری روابط پیش از ازدواج مؤثر است که این روابط، خود پیامدهای جسمانی، روان‌شناختی، خانوادگی و فرهنگی - اجتماعی فراوانی را به دنبال دارد. این یافته‌ها همسو با منابع روایی است. امام علی (ع) می‌فرماید: «مَنْ تَسَرَّعَ إِلَى الشَّهَوَاتِ تَسَرَّعَ إِلَيْهِ الْأَثَاتُ؛ کسی که به‌سوی شهوات بشتابد؛ آسیب‌ها به استقبال او خواهند آمد» و «مَنْ غَلَبَتْ عَلَيْهِ شَهْوَتُهُ لَمْ تَسْلِمِ نَفْسُهُ؛ کسی که از شهوتش پیروی کند؛ نفسش سالم نمی‌ماند» (آمدی، ۱۳۶۶). امام رضا (ع) به برخی پیامدهای اجتماعی روابط جنسی اشاره فرموده است: «حَرَّمَ اللَّهُ الرَّثَا لِمَا فِيهِ مِنَ الْفَسَادِ مِنْ قَتْلِ النَّفْسِ وَ ذَهَابِ الْأَنْسَابِ وَ تَرْكِ التَّزْيِيَةِ لِلْأَطْفَالِ وَ فَسَادِ الْمَوَارِيثِ وَ مَا أَشْبَهَ ذَلِكَ مِنْ وُجُوهِ الْفَسَادِ؛ زنا به خاطر مفسدتی که دارد حرام شده است و قتل و خونریزی، از بین رفتن نسب‌ها، فساد موارث، ترک سرپرستی و تربیت اطفال و مفسد دیگر را به دنبال دارد». (حر

عاملی، ۱۴۰۹، ص ۲۰)

یافته‌های دیگر اینکه دین و معنویت، خانواده، ویژگی‌های شخصیتی کارآمد، آموزش، سلامت فردی و جامعه از عوامل تأثیرگذار بر خویش‌داری جنسی است. خویش‌داری هم موجب سلامت و رشد جسمانی و هم باعث سلامت و رشد روانی، معنوی و اجتماعی افراد می‌گردد که در جنبه‌های سلامت روانی، ازدواج، تحصیل و اقتصاد می‌گنجد. از سویی، خویش‌داری نیازمند برنامه‌های منسجم می‌شود که از آموزش مهارت‌های لازم به جوانان تا مدیریت خانواده، فرهنگ و اجتماع را شامل می‌شود. این یافته‌ها همسو با منابع روایی است. امام علی (ع) می‌فرماید: «إِمْتَعْ نَفْسَكَ مِنَ الشَّهَوَاتِ تَسَلِّمْ مِنَ الْآفَاتِ؛ نفست را از شهوات برحذر دار تا سالم بمانی». (آمدی، ۱۳۶۶)

در مجموع می‌توان چنین نتیجه‌گیری کرد که روابط پیش از ازدواج با افزایش آسیب‌های گوناگونی همراه است و خویش‌داری، نتایج ارزنده‌ای داشته است. یافته مذکور، افزون بر این که با نتایج بررسی بسیاری از پژوهش‌های داخلی و خارجی همسو بوده، با آموزه‌های ادیان الهی به‌ویژه دین مبین اسلام نیز هم‌خوان است که بر این اساس، تا زمان ازدواج و ترویج ازدواج آسان، خویش‌داری جنسی به‌عنوان بهترین راهبرد در تنظیم رفتار جنسی نظر گرفته شده است. لازم به ذکر است بسیاری از پژوهش‌های صورت پذیرفته در غرب، افزون بر این که روابط جنسی را مطالعه نموده، اما کمتر به عوارض روابط عاطفی پرداخته است؛ هرچند روابط عاطفی را به‌عنوان پیشاینده روابط جنسی ذکر نموده‌اند. از این رو، لازم است نتایج با دقت بیشتری تحلیل گردد.

بر اساس یافته‌های پژوهش، تا زمان ازدواج، خویش‌داری بهترین راه مطمئن برای جلوگیری از آسیب‌ها روابط پیش از ازدواج است و مدیریت آن عزم جمعی را می‌طلبد. بر این اساس توصیه می‌شود:

- همگرایی، همکاری، هم‌افزایی و همسویی متولیان امور فرهنگی، برنامه‌ریزان، رسانه‌های جمعی و مدارس و دانشگاه‌ها در ترویج خویش‌داری جنسی، باید مورد توجه قرار گیرد و پروتکل واحدی برای همه مجموعه‌های مذکور تدوین گردد؛

- توجه به تقویت بنیان‌های دینی نوجوانان و جوانان از خانواده و مدرسه، درخور توجه باشد؛

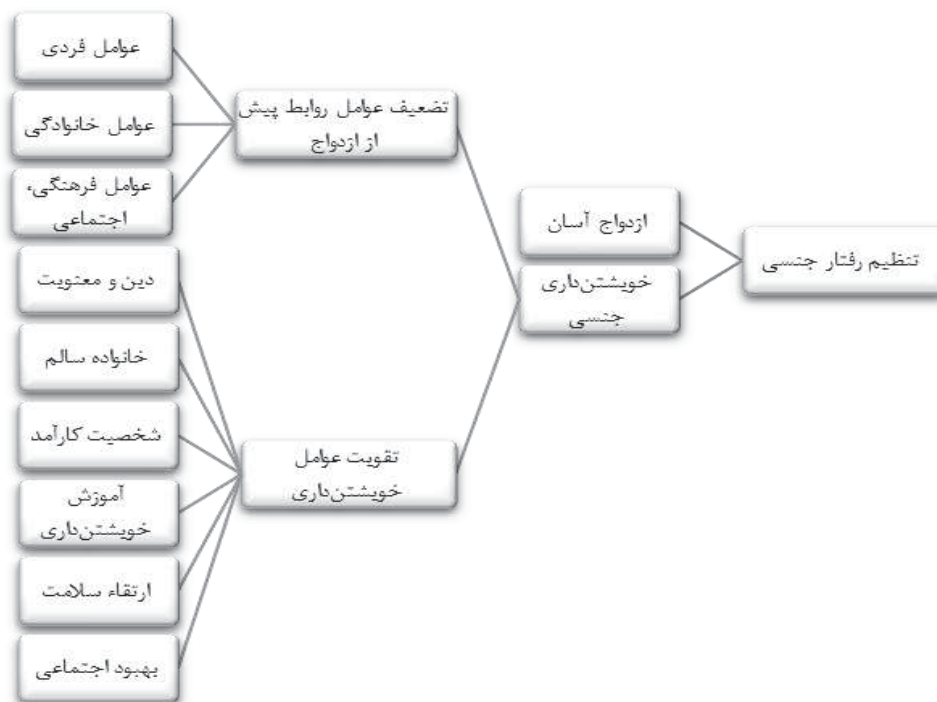
- مهارت‌ها و آموزش‌های لازم به خانواده‌ها ارائه گردد تا با ارتباط مناسب و تربیت صحیح، زمینه پرورش ویژگی‌های شخصیت رشدیافته در نوجوانان فراهم آید؛

- آموزش برنامه خویش‌داری جنسی در مدارس و دانشگاه‌ها به‌طور جدی پیگیری شود؛

- مهارت‌های شناخت‌دهی، خودکنترلی، جرأت‌ورزی، افزایش احترام به خود و عزت‌نفس، اعتمادبه‌نفس و امید به آینده از خانواده و مراکز آموزشی ابتدایی در دستور کار قرار گیرد؛

مرور سه دهه پژوهش‌های روابط پیش از ازدواج (همراه با تأملات اسلامی)

- فناوری‌های نوین مانند ماهواره، فضاهای مجازی به‌درستی مدیریت شود و آموزش‌های لازم به خانواده‌ها و نوجوانان ارائه گردد تا افزون بر استفاده مناسب، از خطرات احتمالی نیز در امان باشند؛
- اختلاط با ناهم‌جنس در فضاهای آموزشی و محیط‌های اجتماعی به‌طور معقول و منطقی مدیریت گردد و مهارت‌های ارتباطی استاندارد با ناهم‌جنس آموزش داده شود و بین روابط معقول و منطقی با روابط عاطفی مخرب، تمایز قائل شود.
- ازدواج آسان ترویج شود و راه‌های معقول و کم‌خطر مانند کارگاه‌های سواد همسرگزینی، مشاوره‌های ازدواج جهت آشنایی جوانان در آستانه ازدواج فراهم شود تا از درگیر شدن در روابط پیش از ازدواج مصون بمانند.
- پیامدهای خویشتن‌داری جنسی برای نوجوانان و جوانان تشریح شود تا از درگیر شدن با آسیب‌های روابط پیش از ازدواج ایمن بمانند.

منابع

- قرآن کریم، (۱۳۷۸)، ترجمه ناصر مکارم شیرازی، قم: انتشارات مدرسه امام علی بن ابی‌طالب (ع).
- آزاد ارمکی، تقی و محمدحسین شریفی ساعی، (۱۳۹۰)، «تبیین جامعه‌شناختی روابط جنسی آنومیک در

- ایران»، خانواده پژوهی، سال هفتم، شماره ۲۸، ص ۴۳۵-۴۹۲.
- آمدی، عبدالوهاب بن محمد، (۱۳۶۶)، *غررالحکم و دررالكلم*، قم: انتشارات دفتر تبلیغات.
- حر عاملی، محمد بن حسن، (۱۴۰۹ق)، *وسائل الشیعه*، قم: مؤسسه آل‌البیت.
- خواجه‌نوری، بیژن و مریم السادات دل‌آور، (۱۳۹۱)، «*عوامل مؤثر بر دوستی دختر و پسر در بین جوانان شهر شیراز با تأکید بر فرایند جهانی شدن*»، جامعه‌شناسی کاربردی، سال بیست و سوم، شماره دوم، ص ۴۱-۶۴.
- خوانساری، مینا سادات و علی سلیمانی، (۱۳۹۰)، «*مقایسه هوش هیجانی دو گروه مجرد دارای ارتباط و بدون ارتباط با ناهم‌جنس در شهر تهران*»، اسلام و پژوهش‌های تربیتی، سال سوم، شماره دوم، ص ۱۴۵-۱۵۹.
- رجب‌لو، علی و سارا اصغری، (۱۳۸۹)، «*جهانی‌شدن و بازاندیشی الگوهای دوستی دختران و پسران: مطالعه موردی دانشجویان دانشگاه تهران*»، مطالعات اجتماعی روان‌شناختی زنان، سال هشتم، شماره دوم، ص ۷۳-۹۲.
- رجبی، عباس، (۱۳۹۰)، *حجاب و نقش آن در سلامت روان*، چاپ هشتم، قم: مؤسسه امام خمینی (ره).
- رفاهی، ژاله؛ گودرزی، محمود و مرتضی میرزائی چهارراهی، (۱۳۹۱)، «*بررسی عوامل مؤثر بر شکل‌گیری رابطه دوستی پیش از ازدواج بین دختران و پسران از دیدگاه دانشجویان*»، جامعه‌شناسی زنان، سال سوم، شماره اول، ص ۱۱۷-۱۳۳.
- زارعی توپخانه، محمد، (۱۳۹۰)، «*روابط آزاد زن و مرد از دیدگاه آموزه‌های دینی و روان‌شناسی*»، معرفت، سال بیستم، شماره ۱۶۳، ص ۸۱-۹۶.
- زارعی توپخانه، محمد؛ مرادیانی، خدیجه و محمود گلزاری، (۱۳۹۴)، «*بررسی تفاوت ویژگی‌های شخصیتی و امید در میان دانش‌آموزان مرتبط و غیر مرتبط با ناهم‌جنس*»، روان‌شناسی و دین، سال هشتم، شماره ۲، ص ۵۱-۶۶.
- زارعی توپخانه، محمد و حدیث چراغیان، (۱۳۹۸)، *انقلاب جنسی و نهضت خودمهارگری در غرب*، قم: پژوهشگاه حوزه و دانشگاه.
- صاحب‌الزمانی، محمد؛ صفوی، محبوبه و سیده ربابه ریاضی، (۱۳۸۴)، «*بررسی تأثیر آموزش بر آگاهی و*

- نگرش دختران دبیرستان‌های منطقه ۱۴ تهران نسبت به دوستی با ناهم‌جنس در سال ۱۳۸۴»، مجله علوم پزشکی دانشگاه آزاد اسلامی، دوره پانزدهم، شماره چهارم، ص ۲۰۷-۳۱۳.
- ضیغمی، رضا؛ باقری نسامی، معصومه؛ حق‌دوست اسکویی، سیده فاطمه و منصوره یادآور نیک‌روش، (۱۳۸۷)، «تحلیل محتوا»، فصلنامه پرستاری ایران، دوره بیست و یکم، شماره ۵۳، ص ۴۱-۵۲.
- عباسی، مهدی، (۱۳۹۶)، *الگوی تنظیم رفتار جنسی با رویکرد اسلامی*، قم: دارالحدیث.
- عظیمیان، مریم و سعید بهشتی، (۱۳۸۸)، «بررسی فلسفه و قلمرو حجاب در اسلام و آثار تربیتی آن»، تربیت اسلامی، سال چهارم، شماره ۸، ص ۷۵-۱۰۳.
- فراهانی خلج آبادی، فریده؛ کاظمی‌پور، شهلا و علی رحیمی، (۱۳۹۲)، «بررسی تأثیر معاشرت با ناهم‌جنس بر سن ازدواج و تمایل به ازدواج در بین دانشجویان دانشگاه‌های تهران»، خانواده پژوهی، سال نهم، شماره ۳۳، ص ۷-۲۸.
- کلینی، محمد بن یعقوب، (۱۴۰۷ق)، *الکافی* (ط - الإسلامية)، چاپ چهارم، تهران: دارالکتب الاسلامی.
- کاوندی، سحر و غلام‌حسین انتصار فومنی، (۱۳۸۹)، «رابطه حجاب با سلامت روانی و مصونیت اجتماعی»، بانوان شیعه، سال هفتم، شماره ۲۵، ص ۴۷-۶۳.
- کرامت، افسانه؛ موسوی، سید عباس؛ وکیلیان، کتابون و رضا چمن، (۱۳۹۲)، *فصلنامه پایش*، سال دوازدهم، شماره سوم، ص ۲۳۳-۲۴۲.
- کوثری، محمدرضا، (۱۳۷۳)، *بررسی علل رابطه با ناهم‌جنس در دانش‌آموزان دختر راهنمایی تحصیلی منطقه ۱۸ آموزش و پرورش شهر تهران و ارائه راه‌حل‌های مسئله در سال تحصیلی ۷۳-۷۲*، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه علامه طباطبائی، دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی.
- گلزاری، محمود، (۱۳۸۴)، «آموزش و مشاوره با نوجوانان در زمینه ارتباط با ناهم‌جنس»، روان‌شناسی تربیتی، شماره ۱، ص ۱۰۵-۱۲۲.
- ماهینی، انسیه و عزت دیره، (۱۳۹۱)، «پژوهشی در ارتباط دختر و پسر و نقد دیدگاه‌ها»، پژوهش‌نامه اخلاق، سال پنجم، شماره شانزدهم، ص ۸۶-۱۰۹.
- مجلسی، محمدباقر، (۱۴۰۳ق)، *بحارالانوار*، بیروت: دارالاحیاء التراث العربی.
- مطهری، مرتضی، (۱۳۷۹)، *مجموعه آثار*، چاپ دوم، تهران: صدرا.

- مظاهری، علی؛ صادقی، منصوره السادات؛ نصرآبادی، ام لیلی؛ انصاری نژاد، فاطمه و مریم عباسی، (۱۳۸۸)، «*رابطه سبک‌های همسرگزینی با کیفی و پایداری ازدواج*»، راهبرد فرهنگ، شماره پنجم، ص ۵۵-۷۱.
- موسوی، سید اسماعیل؛ نوابی نژاد، شکوه و محمدکاظم عاطف وحید، (۱۳۸۶)، «*تأثیر روابط پیش از ازدواج بر تعارضات زناشویی در دانشجویان متأهل دانشگاه‌های دولتی شهر تهران*»، تازه‌ها و پژوهش‌های مشاوره، جلد ششم، شماره ۲۲، ص ۲۷-۴۰.
- موسوی، سید رضا، (۱۳۹۱)، «*عوامل و زمینه‌های گسترش روابط دختران و پسران با رویکرد به عوامل شخصیتی*»، معرفت، سال بیست و یکم، شماره ۱۷۶، ص ۸۵-۹۸.
- نورعلیزاده میانجی، مسعود، (۱۳۸۸)، «*مدل اسلامی «مصون‌سازی» رفتار جنسی با تأکید بر پیشگیری و درمان انحراف‌ها و مشکلات جنسی*»، مطالعات اسلام و روان‌شناسی، شماره ۵، ص ۱۰۷-۱۴۲.
- نوری، حسین بن محمدتقی، (۱۳۲۰ق)، «*مستدرک الوسائل و مستنبط المسائل*»، قم: مؤسسه آل‌البیت (علیهم‌السلام).
- یعقوب‌خوانی غیاث‌وند، مرضیه و قربان فتحی اقدم، (۱۳۹۱)، «*همبسته‌های شخصیتی دانشجویان قربانی سوءاستفاده عاطفی در ارتباط با ناهم‌جنس*»، مجله علمی دانشگاه علوم پزشکی قزوین، سال شانزدهم، شماره ۳، ص ۶۰-۶۵.
- Allen, S. & K. Daly, (2007), "The Effects The of Father Involvement: An Updated Research Summary of the Evidence", Guelph: Centre for Families, Work & Well-Being University of Guelph.
- Awwad J, Nassar A, Usta I, Shaya M, Younes Z, Ghazeeri G, Attitudes of Lebanese University Students Towards Surgical Hymen Reconstruction, Sex Behavior, Epub ahead of print.
- Bc, G. B. & Basel, P. L., (2013), Premarital sex behaviors among college youths of kathmandu, Nepal. Kathmandu.Univ Med.J (KUMJ.), 11, 27-31.
- Berger, A. A., (1982), Media Analysis Techniques, Newberry Park, Sage, 107-110.
- Bogart, L. M., Collins, R. L., Ellickson, P. L., & Klein, D. J., (2007), Association of sexual abstinence in adolescence with mental health in adulthood. Journal of Sex Recaerch., 44, 290-298.
- Buhi, E. R., Goodson, P., Neilands, T. B., & Blunt, H., (2011), Adolescent sexual abstinence: a test of an integrative theoretical framework. Health Educ.Behav., 38, 63-79.
- Busby D. M. Carroll J. S. Willoughby B. J., (2010), Compatibility or restraint? The effects of sexual timing on marriage relationships, J Family Psychology, 24(6):766-74.

- Byers, E. S., Henderson, J., & Hobson, K. M., (2009), University students' definitions of sexual abstinence and having sex. *Arch.Sex Behav.*, 38, 665-674.
- Chapin, J. R., (2000), Adolescent sex and Mass Media: A developmental Approach, *Adolescence* 35(140), 799-811.
- Chiao, C. & Yi, C. C., (2011), Adolescent premarital sex and health outcomes among Taiwanese youth: perception of best friends' sexual behavior and the contextual effect. *AIDS Care.*, 23, 1083-1092.
- Chiao, C., Yi, C. C., & Ksobiech, K., (2012), Exploring the relationship between premarital sex and cigarette/alcohol use among college students in Taiwan: a cohort study. *BMC.Public Health.*, 12:527. 1-10.
- Cobb, N. J., (2001), *Adolescence*, Mayfield publishing company, U.S.A.
- Colson, C., (2003), *Twisting Reality: Teenagers, Sex, and Depression*, From http://townhall.com/columnists/chuckcolson/2003/06/17/twisting_reality_teenagers_sex_and_depression/page/full
- Crichton, J., Ibisomi, L., & Gyimah, S. O., (2012), Mother-daughter communication about sexual maturation, abstinence and unintended pregnancy: experiences from an informal settlement in Nairobi, Kenya. *J Adolesc.*, 35, 21-30.
- Cunningham M, Thornton A., (2006), The influence of parents' marital quality on adult children's attitudes toward marriage and its alternatives: main and moderating effects. *Demography*, 43(4):659-72.
- Dryfoos, J. G., (1990), *Adolescents at risk: Prevalence and prevention*. New York: Oxford University Press.
- ElHage A., (2009), Ten Reasons to Keep Abstinence Education in North Carolina, *Family North Carolina Magazine*, V.4, N.4, P.8-10.
- Elias, V. L., Fullerton, A. S., & Simpson, J. M., (2013), Long-Term Changes in Attitudes Toward Premarital Sex in the United States: Reexamining the Role of Cohort Replacement. *J Sex Res.*
- Estupinan-Aponte, M. R., Amaya-Estupinan, L. C., & Rojas-Jimenez, Y. A., (2012), [University students' social representations concerning sexual abstinence and the condom as prevention mechanisms]. *Rev.Salud Publica (Bogota.)*, 14, 491-501.
- Gelibo, T., Belachew, T., & Tilahun, T., (2013), Predictors of sexual abstinence among Wolaita Sodo University Students, South Ethiopia. *Reprod.Health.*, 10, 18, Epub ahead of print.
- Gutierrez, F. L., Solorzano, R. M., Valverde, M. F., Medrano, V. R., Gomez, A., Lopez, A. S. et al., (2010), Determinants of sexual abstinence and condom use among Central American adolescents. *Adolescent Medicine and Health*, 22, 583-593.
- Haglund, K., (2006), Understanding sexual abstinence in African American teens. *MCN Am J Matern.Child Nurs.*, 31, 86-92.

- Halloran, C. E., (1998), The role of marital power in depression and marital distress, *Family Therapy*, 26, 1, 3-14.
- Hawley, D. R., & DeHaan, L., (1996), Toward a definition of family resilience: Integrating lifespans and family perspectives. *Family Process*, 35, 283-298.
- Higgins, P. S., (1988a), The prevention of drug abuse among teenagers: A literature review. St. Paul, MN: Amherst H. Wilder Foundation.
- _____, (1988b), Teen pregnancy: An intractable problem? A literature review. St. Paul, MN: Amherst H. Wilder Foundation.
- Kabiru, C. W. & Ezech, A., (2007), Factors associated with sexual abstinence among adolescents in four sub-Saharan African countries. *Afr.J Reprod.Health.*, 11, 111-132.
- Kagimu M, Guwatudde D, Rwabukwali C, Kaye S, Walakira Y, Ainomugisha D., (2011), Religiosity for Promotion of Behaviors Likely to Reduce New HIV Infections in Uganda: A Study Among Muslim Youth in Wakiso District, *Religion and Health*, Epub ahead of print.
- Kaljee, L. M., Green, M., Riel, R., Lerdboon, P., Tho, I. H., Thoa le, T. K. et al., (2007), Sexual stigma, sexual behaviors, and abstinence among Vietnamese adolescents: implications for risk and protective behaviors for HIV, sexually transmitted infections, and unwanted pregnancy. *J Assoc.Nurses AIDS Care.*, 18, 48-59.
- Koffi, A. K. & Kawahara, K., (2008), Sexual abstinence behavior among never-married youths in a generalized HIV epidemic country: evidence from the 2005 Cote d'Ivoire AIDS indicator survey. *BMC.Public Health.*, 8:408.
- Lang, D. M., Papenfuhs, R. & J. Walters, (1976), "Delinquent females' perceptions of their fathers", *The Family Coordinator*, V 25(4), 475-481.
- Loewenson, P. R., Ireland, M., & Resnick, M. D., (2004), Primary and secondary sexual abstinence in high school students. *J Adolesc.Health.*, 34, 209-215.
- Long-Middleton, E. R., Burke, P. J., Cahill Lawrence, C. A., Blanchard, L. B., Amudala, N. H., & Rankin, S. H., (2013), Understanding motivations for abstinence among adolescent young women: insights into effective sexual risk reduction strategies. *J Pediatr.Health Care.*, 27, 342-350.
- Luthar, S. S., & Zigler, E., (1991), Vulnerability and competence: A review of research on resilience in childhood. *American Journal of Orthopsychiatry*, 61, 6-22.
- Martin PD, Martin D, Martin M., (2001), Adolescent premarital sexual activity, cohabitation, and attitudes toward marriage, *Adolescence* , 36(143), 601-9.
- Mbotho, M., Cilliers, M., & Akintola, O., (2013), Sailing against the tide? Sustaining sexual abstinence among Christian youth in a university setting in South Africa. *J Relig.Health.*, 52, 208-222.
- Mir A. M., Wajid A., Pearson S., Khan M., Masood I., (2013), Exploring urban male

- non-marital sexual behaviours in Pakistan, *Reproductive Health*, ;10(1), 22, Epub ahead of print.
- Morrison-Beedy, D., Carey, M. P., Cote-Arsenault, D., Seibold-Simpson, S., & Robinson, K. A., (2008), Understanding sexual abstinence in urban adolescent girls. *J Obstet.Gynecol.Neonatal Nurs.*, 37, 18, 195-5.
  - Najarkolaei, F. R., Niknami, S., Aminshokravi, F., Tavafian, S. S., Joneidi Jafari, N. A., & Golabchi, A., (2013), Promoting sexual abstinence intention among female university students: A quasi-experimental study. *J Res Med.Sci.*, 18, 37-43.
  - Oladepo, O. & Fayemi, M. M., (2011), Perceptions about sexual abstinence and knowledge of HIV/AIDS prevention among in-school adolescents in a western Nigerian city. *BMC.Public Health.*, 11:304-311.
  - Oman, R. F., Vesely, S. K, Aspy, C. B., Tolma, E., Rodine, S., Marshall, L. et al., (2006), Youth assets and sexual abstinence in Native American youth. *J Health Care Poor Underserved.*, 17, 775-788.
  - Ott, M. A., Pfeiffer, E. J., & Fortenberry, J. D., (2006), Perceptions of sexual abstinence among high-risk early and middle adolescents. *J Adolesc.Health.*, 39, 192-198.
  - Rader, S., (2007), *Qualitative Methods of Data Analysis*, Zurich: Swiss- Federal Institute of Technology.
  - Rector, E. R. Kirk, A. Johnson, P.h.D., (2003), *The Harmful Effects of Early Sexual Activity and Multiple Sexual Partners Among Women*, Washington, The Heritage Foundation.
  - Rector, E. R. Kirk, A. Johnson, P.h.D. Lauren, R., (2003), *Sexually Active teenagers are more likely to be depressed and to attempt suicide*, Washington, The Heritage Foundation.
  - Rector, E. R. Kirk, A. Johnson, Ph.D., (2005), *Teenage Sexual Abstinence and Academic Achievemen*, Washington, The Heritage Foundation.
  - Regnerus, M. Uecker, J., (2011), *Premarital Sex in America: How Young Americans Meet, Mate, and Think about Marrying*, New York, Oxford University Press.
  - Rutter, M., (1999), *Protective Factors to children. Primary Prevention of Psychopathology*, Vol 3, University of New England.
  - Sabia, J. J. & Rees, D. I., (2009), The effect of sexual abstinence on females' educational attainment. *Demography.*, 46, 695-715.
  - _____., (2011), Boys will be boys: are there gender differences in the effect of sexual abstinence on schooling? *Health Econ.*, 20, 287-305.
  - Sahay S, Nirmalkar A, Sane S, Verma A, Reddy S, Mehendale S, (2013), Correlates of Sex Initiation among School Going Adolescents in Pune, India, 80(10): 814-20.
  - Sangowawa, A. O. & Adebisi, A. O., (2013), *Factors Associated With Sexual*

- Abstinence Among Out-of-School Females in a Transitional Town in Oyo State, South-Western Nigeria. *Health Care Women Int.*, 34, 917-932.
- Silva, M. & Ross, I., (2002), Association of perceived parental attitudes towards premarital sex with initiation of sexual intercourse in adolescence. *Psychology Report*, dec; 91(3 pt 1): 781- 4.
  - South S. J., Trent K, Bose S., (2012), India's 'Missing Women' and Men's Sexual Risk Behavior, *Population Research and Policy Review*, 31(6):777-795.
  - The Institute for Youth Development, (2010), Benefits of Delaying Sexual Debut Executive Summary, From <http://www.youthdevelopment.org>.
  - Wang, R. H. & Hsu, H. Y., (2006), Correlates of sexual abstinence among adolescent virgins dating steady boyfriends in Taiwan. *J Nurs Scholarsh.*, 38, 286-291.
  - Wang, R. H., Cheng, C. P., & Chou, F. H., (2009), Predictors of sexual abstinence behaviour in Taiwanese adolescents: a longitudinal application of the transtheoretical model. *J Clin.Nurs.*, 18, 1010-1017.
  - Whitton, S. W., Stanley, S. M., Markman, H. J., & Johnson, C. A., (2013). Attitudes Toward Divorce, Commitment, and Divorce Proneness in First Marriages and Remarriages. *J.Marriage.Fam.*, 75, 276-287.
  - Wilson, K. L., Goodson, P., Pruitt, B. E., Buhi, E., & Davis-Gunnels, E., (2005), A review of 21 curricula for abstinence-only-until-marriage programs. *J Sch Health.*, 75, 90-98.
  - Winter, T., Karvonen, S., & Rose, R. J., (2013), Associations between Sexual Abstinence Ideals, Religiosity, and Alcohol Abstinence: A Longitudinal Study of Finnish Twins. *J Sex Res.*, Epub ahead of print.
  - Wright P. J., Bae S., Funk M., (2013), United States Women and Pornography Through Four Decades: Exposure, Attitudes, Behaviors, Individual Differences, *Arch Sex Behavior*, Epub ahead of print.
  - Yoo, S., Johnson, C. C., Rice, J., & Manuel, P., (2004). A qualitative evaluation of the Students of Service (SOS) program for sexual abstinence in Louisiana. *J Sch Health.*, 74, 329-334.
  - Zelnik, M. & Kantner, J.F, (1980), Sexual Activity, contraceptive use, and pregnancy among metropolitan- area teenager, *Family Planning Perspectives*, 12, 30-237.